

Lokalhistorisk forening for Gønderhald kommune

Årsskrift
1988

Sommerudflugt 2. juli 1988. Den tyske kirkegård i Kølvrå.

Nærværende årsskrift for 1988 er trykt i 500 eksemplarer og udgivet af Lokalhistorisk Forening for Sønderhald Kommune og Sønderhald Egnarkiv.

Eftertryk af årsskrift - helt eller delvis - kun tilladt med udgiverens tilladelse.

Årsskriftets tekst og illustrationer er tilrettelagt af et redaktionsudvalg bestående af Jørgen Michaelsen, Else Lund og Vibeke Nielsen (ansv.).

Layout, sats, repro og tryk: Auning Bogtryk & Offset ApS.

Ekspedition: Helga Sørensen, Årslev, 8900 Randers (tlf. 86 49 13 40).

ISSN 0109-4017

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Vejret over privat ejendom i 1600-tallet	5
Synsprotokol for Aarslev kirke	11
En Degnehistorie fra Virring	27
100-årige forsamlingshuse	31
Årets gang	33
Regnskab	35

Forord

Med udsendelsen af årsskriftet 1988 fra Lokalhistorisk Forening for Sønderhald Kommune er dusinet fuldt. Der tegner sig nu et bredt og omfangsrigt materiale om fortidens forhold her på egnen. Det må man ønske foreningen tillykke med.

For enhver Sønderhalding skulle årsskriftet være velkommen læsning, for her får man besked om, hvor man befinder sig. Selv artikelemner, der ligger i periferien af ens interesse, læses med lyst, netop fordi de handler om det sted, hvor man bor - og derfor også i en vis forstand om een selv. Således vil det gå med dette årsskrift som med de elleve andre: man læser det i eet stræk.

Men ligesom fortiden er en del af nutiden, er nutiden fremtidens fortid. Og hvordan nutiden og den nærmeste fortid kommer til at se ud som fjern fortid, afgøres delvis af de, som vil fortælle om den. Den degnehistorie, som gengives i dette årsskrift, giver et levende og meget nært indtryk af forholdet mellem navngivne personer i Virring. Var historien ikke blevet nedfældet, ville personerne og deres indbyrdes forhold være glemt. Når man selv gennem efterhånden en del år jævnligt har hørt folk fortælle gode historier om lokale mennesker og begivenheder, kan det nok ærgre, at de ikke bliver nedskrevet eller bevaret på bånd. Den personligt fortalte historie går altid dybere, end det officielle dokument kan nå. Dette forord skulle da munde ud i et fromt ønske om, at de som har historier at fortælle (hvadenten man har fået dem fortalt af forældre/bedsteforældre, eller selv har oplevet dem) ville gøre det.

Frits Nicolaisen

[illegible]

Hil Assenbojt
gynne rup kose

Lynd

~~Boquebierg~~

Eisflurap.

Ravnholt

~~Egendestrup~~

Pindspunde

Hertzinc

Prastdal

~~2/1/82~~
Mosher
Mellie

Moshe
Mell

File-

Stop

~~Sialbro~~

Alinga

Harslev

Christrup

mollé

Clapham

Vejret over privat ejendom i 1600-tallet.

AF ELSE LUND

Under min søgen på landsarkivet i Viborg stødte jeg på denne gamle sag i Brusgård godsarkiv. Den fortæller, at man også for over 300 år siden kunne strides om vejretten over privat ejendom.

Sagen udspinder sig imellem fru Elsebe Juel til Brusgård og oberst Hans Friis til Clausholm og Tustrup. Den omhandler vejen, som gik - og stadig går undtagen på nogle 100 m i den sydøstlige ende af Præstedal - mellem Årslev Mølle (Årslevholm) og over Tustrup til Sjellebro. Herfra videre til Sønderhald herredsting som lå på en bakkeknode syd for vejen mellem Lime og Hvilsager, ca. 1 km øst for vejens overskæring af Ebeltoft landevejen. I gamle dage kaldte man en mark der i nærheden »Korset«, hvilket tyder på, at et vej Kors har været opstillet her. Galgen havde sin plads ca. 500 m nordøst for tingstedet på en nu omtrent udjævnet høj kaldet Galgebakken.

Dette tingsted forblev Sønderhald Hovedtingsted indtil 1687, da det blev flyttet til en lejet bygning i Oustrupgård, derfra 1733 til Lille eller Gl. Oustrup.

Hvordan denne vejstrid udarter sig, vil fremgå af følgende uddrag af gamle dokumenter. Den tager sin begyndelse i 1663, og det første lyder som følger: »Peder Mogensen udi Hørning, herredsfoged til Sønderhald herredsting, Jens Nielsen i Terndrup, skriver, og Anders Rasmussen, tinghører, gør vitterligt, at anno 1663 mandagen den 26. januar på fornævnte ting var skicket ærlige og velagtede mand Lasse Michelsen i Hinge på hans gunstige, velbårne husbond, ærlige og velbyrdige Elsebe Juel, salig Ove Juuls til Brusgård, hendes vegne. Han bad om og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som alle med oprakte fingre svor og kundgjorde, dette udi Guds sandhed fuldt vitterligt er....«. Han fører nu som vidner i sagen 16 navngivne mænd, de fleste fæstere under Brusgård, som alle forklarer, at de »havde haft deres vej fra Brusgård og til Årslev, fra Årslev til Årslev Mølle, derfra til Tustrup og fra Tustrup i øster til Sjellebro og derfra til Haldherreds ting, og det ulastet og ukåret i 50 år. Rasmus Michelsen fra Hørning vidner ydermere, at han

havde set Brusgårds tjenere køre ad samme vej både med træ og andet, uden at der var blevet lastet dem indtil for 4-5 år siden, da der var blevet kastet grøft over vejen.«

Lørdag den 21. februar 1663 holdes der birketing ved birkefoged til Clausholm Anders Rasmussen fra Voldum i Clausholm lade »for Guds vejrs skyld inden åben port«. På nævnte ting »var skicket ærlige og velagtede mand Laurids Michelsen i Voldum, ridefoged til Clausholm, på sin gunstige herres og husbonds ærlige og velbyrdige mand Hans Friis til Clausholm, kongelig majestæts velbestaltede oberst til hest og befalingsmand over Silkeborg, hans strengheds vegne.«

Her bliver nu ført 18 navngivne mænd, fæstere under Clausholm, som vidner. De forklarer, at »de kunne mindes i 60 år, da havde den vej, som løber fra Årslev Mølle og om ved Tustrup, ikke været nogen alfarvej, men alene Tustrup mænds kornvej, høvej, og mogvej. Ikke heller havde det været nogen, deres rette tingvej, møllevej eller skovvej, men hvem som havde kørt ad den, havde gjort det mod deres minde, som havde bygget og boet i Tustrup, når de fredede deres korn og eng. Ligeledes var der en svingel (bom) på mølledæmningen ved Årslev Mølle, som mølleren havde sat, for at ingen skulle køre over dæmningen og ødelægge den for ham. Ydermere havde der aldrig været nogen vej nord og øst om Årslev mølledam fra Årslev, uden hvert tredje år når der var sælled (græsning), da kunne der køre hver den som lystede. Ligeledes havde den vej, som løber om ved Østergård i Årslev og til møllen, nogle gange været dem forment med lukkelse, så de ikke kunne komme der igennem. Tustrup mænd havde også kastet grøfter over samme vej på Tustrup Mark, at ikke nogen vel måtte køre ad denne.«

Rasmus Poulsen fra Mygind kunne huske, at han i den anden »Svendskens« tid, som kan være 24 år, siden kom kørende fra Clausholm ud til Dronningborg med Mikkell Batramsen, dengang ladefoged på Clausholm, da var svingelen på mølledæmningen lukket i lås for dem, og mølleren gav dem mange onde ord, før de kunne komme der igennem.

Poul Nielsen på »Lykken« fortalte, at han nogle gange var kommet om ved Årslev Mølle, og da måtte han give mølleren mange gode ord for at komme igennem.

Den 9. marts bliver der påny holdt ting på Sønderhald herredsting, hvortil var skicket fogeden på Clausholm Mads Ludvigsen, og der aflagdes endnu et vidnesbyrd 17 mænd, der alle forklarede som de forrige 18 og endvidere, »at der ikke havde løbet nogen vej eller køring nord om mølledammen og mod vest til Årslev, når der havde været korn i vangene.« Fra Tustrup til møllen måtte der også kun køres de år, det kunne ske, uden at man kørte gennem kornet.

Der var sat risgærde og kastet grøft uden for Årslev Østergård, at ingen måtte køre der, og de måtte af og til tigge sig igennem Jens Thomsens gård i Årslev, fordi de ikke måtte køre over mølledæmningen, forklarede de endvidere.

Her ses et par af de omtalte veje samt Tustrup. Foto: Erik W. Olsson

Den 5. maj bliver ført et tingsvidne på Galten herredsting, hvorved Las Michelsen i Hinge på sin husbond fru Elsebe Juels vegne »lader aflyse nogle veje, som går over hendes mark og enemærker til Brusgård liggende, at ingen nu efter denne dag må fordriste sig til at komme derover, undtagen dem som har noget at bestille på gården, i møllen eller smedien.« Mon det er en hævnagt fra den velbyrdige frues side?

Sagen bliver nu ført for Viborg landsting den 23. september, hvortil var stævnet Elsebe Juels fuldmægtige på den ene og Hans Friises førte vidner på anden side. Elsebe Juels fuldmægtige giver her udtryk for, at hun mener, de vidner Hans Friis har ført på tinge »med hverandre var uoverensstemmende og nogle af dem udi tvivl og tro.« Og hun mener, at han heller ikke havde givet lovligt varsel til samme vidner, og derfor, »at disse førte vidnesbyrd ikke bør have nogen magt og komme hende og hendes børn til nogen hindring.« Derfor stævner hun nu de nævnte vidner, tillige med oberst Hans Friis, for Viborg landsting.

Sagen bliver opsat til den 7. oktober. Samme dag har Hans Friis også stævnet Elsebe Juel og de af hende førte vidner, da han mener, at det er disses forklaringer, der er usandfærdige og uoverensstemmende, og at nogle vidner tilmed er draget fra deres rette værneting (retsområde) og ind i et andet herred for at vidne om noget, som de lidet eller intet ved om. Så samme vidner bør ikke have nogen magt og derfor ikke komme ham til nogen forhindring eller skade på hans ejendom. Endvidere havde han ført dobbelt så mange vidner om den omtvistede vej, og det var vidner,

som havde bygget og boet vedblivende og ikke bare var født i sognet. Han mener derfor, deres vidnesbyrd bør anses for rette og blive ved magt.

Alle vidnesbyrd fra de nævnte tingdage bliver nu fremlagt. Ligeledes et tingsvidne, som Groes Pedersen i Essenbækgård havde udstedt den 15. april 1663 til Laurits Pedersen i Ladegård og hans »medbrødre« synsmænd om at syne og granske to veje, som begge går fra Brusgård og til Sjellebro, den ene gennem Årslev og over Eistrupgården.

»De fik først fremvist en vej, som begyndte, hvor vejene samledes imellem Sjellebro og Præstdal, som går mod vest igennem Tustrup Ladegård til Årslev Mølle, igennem Årslev til Årslev Krat, derfra til den vej som kommer fra Brusgård og går mod nordøst over Årslev-Randers vejen til Brusgård Hede, og var den 4200 favne med 3 alen i hver favn.«

»Derefter blev der forevist dem vejen fra Brusgård Hede, som kom fra Brusgård og gik lige i nordøst, nord om Årslev og Eistrupgård, derfra nord om Gundestrup og nord om Hørning lige ned igennem Præstedal og til de »Tvende Høje« nordøst for Sjellebro. Som også blev opmålt og var 4160 favne med 3 alen i hver favn. På den samme vej, dersom man begynder på Brusgård Hede, lå der en gammel lyngsprungen hulvej og en stor slagen (banet) hulvej, så lang som Heden måler; over Årslev Mark, Eistrup Mark, Gundestrup Mark og Hørning Mark lå en bred slagen kørevej, og mener man, at samme vej var tørrere og jævner end den omstridte vej.« Videre blev fremvist flere gamle dokumenter, det ældste fra 1493, på forskellige herligheder og rettigheder til Clausholm og Tustrup (dog ikke nærmere præciseret). Men man når stadigvæk ikke til noget resultat, selvom man mener, at »samme omtvistede vej først skal være anlagt for ca. 50 år siden.« Så der må yderligere granskning til.

Der bliver nu udstedt kongelig befaling af 2. marts 1664 til Gunde Rosenkrants på Skårupgård, Mogens Ahrenfeldt til Rugård, Erik Rosenkrants til Rosenholm og Morten Skiehel til Østergård om at foretage det fornødne syn og granskning over vejene. Det endelige svar fra synsmændene om denne åstedsforretning kommer dog først et år senere, nemlig i maj 1665, da Gunde Rosenkrants og Mogens Ahrenfeldt var blevet forhindret af uopsættelige møder ved højesteret i København. Og senere på grund af. »at vinteren udi så lang tid med sne havde continueret, så ingen havde kunnet begive sig ud på de omtvistede åsteder at syne.«

Men omsider den 23. maj 1665 havde de sluttet deres forretning og indgivet betænkning, hvori der bl.a. står: »Og da først af fru Elsebe Juels fuldmægtig blev os forevist den omtvistede vej fra Brusgård til Årslev Mølle og over dens dæmning, derfra igennem Tustrup Mark og til Sjellebro og derfra til Haldherredsting, som hun ved adskillige førte og fremlagte vidnesbyrd beviser, hun og hendes tjenere langt over lovlig hævd i et halv hundrede år havde benyttet som tingvej og skovvej.

Årslev kirke set fra nordøst

»Synsprotokol for Aarslev kirke«

**Påbegyndt 14. februar 1862, efter lov af 19. februar 1861 vedrørende
kirkesyn.**

AF HELGA SØRENSEN

Ved gennemlæsning af denne gamle protokol, blev jeg interesseret i at finde ud af, hvad der egentlig var sket med vor gamle kirke op gennem årene. For at begrænse emnet lidt, har jeg valgt de hundrede år fra 1862 til 1962.

Men først lidt om kirken før 1862. Den er bygget af granitkvadre, og i alder vel ved at nærme sig de 900 år. Den er indviet til skt. Karen.

I katolsk tid (indtil 1536) hørte den til Aarhus domkapitel. I »Kronens Skøder« står der, at i 1678 får Hans Friis til Clausholm »Jus patronatus« til bl.a. følgende kirker: i Kallø amt, Sønderhald herred: Aarslef hovedsogn med Hørning annex, med kirkens andel af tienden af de nævnte sogne. Herligheden over præstegården, degnebol og alt kirkens tilliggende jordegods, samt kaldsretten. Kirketiende af Aarslev sogn var 12 tdr. 3 skp.

I Fundatsen ved oprettelsen af Hørning Hospital 1679, nævnes, at Friis: »Haver ladet alle mine Kirker af nye reparere, saa der ingen Brøst findes paa dem i nogen Maader, og derfor i mange Aar ikke behøver nogen Hielp«.

Hjælp måtte der selvfølgelig til, efterhånden som årene gik. Her følger først nogle udpluk af ældre Syn over kirken.

I 1827 er kirken i god stand. »på loftet nær, som er åben adskillige steder, og volder en utaaelig træk«.

Fra 1830: Men endnu eksisterer den brøstfældige begravelseslem i koret, som står åben, forhindrer gangen og forvolde trækvind.

Af mangler 1833 nævnes et åbent loft over koret, blytavler på spiret er af stormen oprevet. Dette sidste er repareret i 1834.

1836: Kirken er under hovedreparation!

I 1838 har lysekronen mistet den ene arm. »Den bør fastsættes, da den er tilstede«.

I 1843 er prædikestolens fløjlsbetræk og borter ej fornyede! Og: »Teglgulvet i Højkirken, såvel Gang som Stik, må omlægges. Og endvidere ser Synet gerne at: Det gamle rådne Epithapium lige over for Prædikestolen fjernes«.

1844: »Siden ifjor er Altertavlen forsynet med et nyt smukt Midtstykke«.

(Efter »Traps Danmark« skulle altertavlen være fra ca. 1600. Jeg har også set årstallet 1656 nævnt).

Herefter vil jeg gengive gennemgangen af kirken i 1862 ordret, da vi der kan få et indblik i, hvordan kirken da så ud.

»Kirkens Mure er af Kampesteen, udvendigt fugen Graaesteent, dog er den vestre Gavlmursteen. Saavel Højkirken som Koret ere tækket med Teglstent. Spiret, som er opført på den vestlige Ende af Højkirken, er blytækket, i samme hænges Kirkeklokken. Paa Kirkens søndre Side er et tegltækt Vaabenhuus, som dog ikke mere bruges som Indgang, men til Materialhuus, her henstaaer en Liigbaare, to Stiiger, en Kalkbænk, en Jordpaakastelses Spade og en gammel Malmkøge, samt andet af Kirkens Inventaria, der ikke mere bruges; Herfra er Opgang til Loftet over Kirken og til Spiret. Indgangen til Kirken er fra den vestre Ende gennem to Fløidøre; en liden Entre, som kun rummer et Par Personer, er afdelt fra kirken med Brædder; i samme nedhænger Rebet fra Kirkeklokken, som ringes herfra; ligeledes er her anbragt en Fattigblok. Kirkens Loft er gribet, under samme hænges en syvarmet Messing-Lysekrone. Vinduerne ere paa den søndre Side to i Højkirken, et i Koret, alle med Trærammer, indsatte i de oprindelige runde Buer, i de to er anbragt Gardiner; paa den nordre Side ere to Vinduer indsatte i Højkirken, disse ere af støbt Jern med runde Buer. Altertavlen er et Oliemaleri paa Lærred, malet og skjenket til Kirken af Frøken Pretzmann; det forestiller Bebudelsen. Paa Alteret findes to Malm-Lysestager med Lys og Sax, et nyt Silkefløiels Alterklæde, bekostet i 1861, kantet med Guldbord, en Alterdug af fiint Lærred med ægte Kniplinger omkring; det gamle Alterklæde er befæstet under det nye, for at beskytte det, og den gamle Alterdug bruges som overtræk om Alteret udenfor Gudstjenester. Endvidere Messehagel, ligeledes af Rødt Silkefløil med Guldborder, og Messeskjorte af Cambrits. Foran alteret en Knæleskammel med rødt Silkefløil, anskaffet i 1862; bag samme staaer en med Læder betrukken Lænestol til afbenyttelse for Præsten, da her ingen lukket Stol findes til ham. Knæfaldet foran Alteret er halvrundt, bekostet af nyt i 1860, da ligeledes Gulvet i Koret blev lagt af nyt med Brædder. Under Koret, med Nedgang herfra, er et Begravelsesrum, hvor der kun findes nogle Levninger af Liigkister. Til venstre i Koret staaer Døbefonten, der er Billedskjærer-Arbeide, og malet, med et Messing-Døbefad; over samme hænges en Himmel, ligeledes udskåret Arbeide, og ved siden af samme Haandklæde til Brug ved Daabshandlingen.

Til Høire i Koret er Opgangen til Prædikestolen gennem Muren, som adskiller Koret fra Høikirken; Prædikestolen er ligeledes udskåret Træarbejde, malet; den er ikke beklædt paa Kanten; paa samme findes Bogpult, en Skammel, samt en Dreie-Bænk til Afbenyttelse for Præsten, hvor han ønsker det. Opgangen fra Høikirken til Koret, to Trin før, kan lukkes med Gitter-Døre; over samme er anbragt Oberst Hans Friis's Navn, Vaaben samt Embedsstillinger. I Høikirken er to Række Stole, med Døre før, i den øverste af Mandfolke-Stolene har Kirkesangeren sin Plads; Gulvet i Stolene, saavel som i Midtgangen ere af Teglsteen, undtagen i den øverste Fruentimmer-Stol, hvor det er af Brædder denne Stol er tillige noget rummeligere end de øvrige, med Bænke paa begge Sider; i samme findes en Siv-maatte. I hver af de øvrige Stole findes en lang Fodskammel.

Paa den nordre Side af Væggen, strax nedenfor Opgangen til Koret, hænger en Tavle af Træ til Minde om to ældre Præster her. Kirken lider meget af Svamp, navnlig Koret, hvorfor Brædegulvet og tildels andet af Træværket hyppigt maa fornyes. Udenfor Kirkedøren staae trede løse Bænke med ret godt udskåret Arbejde. Kirkegaarden er planeret og tildels beplantet, ved Udside med Træer, omkring Gravstederne med Buskvæxter; men dels formedelst Underlaget, der er Gruus, dels formedelst den høie Beliggenhed, som navnlig udsætter den for Vestenvindens hele Kraft, vil det Plantede ikke ret trives, Den har trede Hoved-Indgange, en fra den søndre og en fra den nordre Side, begge med Fløi-Stakitporte, og en tredie til Afbenyttelse for Præsten og hans Familie, mod Øst; alle disse Porte ere malede, Opgangen til den sidste er en Trappe af hugne Steen. Kirkegaarden omgives paa de tre Sider af et dobbelt Steendige, paa den fjerde, mod Øst, af et af Præstegaardens Huuse.

Til kirkens Inventarium hører, foruden det allerede nævnte, Vasa Sacra, af Sølv, indvendig forgyldt, vog 54 Lod, en Porsellains Alterkande med Do. Tallerken, (desuden en gammel Kande af Blik) en sort lakeret Blik-Æske til Alterbrød; et Sygeberettelsestøj med Kalk og Disk, Sølv, vog 17 Lod, bevares i et Læder-Federal i Præstegaarden, ligesom ogsaa Vasa Sacra, hvortil haves et Pap-Federal; en Alterbog, samt en ældre Do., et Exemplar af Roskilde Convents Psalmebog, et Do. af Evangelisk Psalmebog med Tillæg, et Exemplar af Berggrens Melodier; en Trækasse til at gemme Messehagel og Messeskjorte i (bruges ikke) en Do. til at hjemføre Alterlys i, en Flaskekurv til 6 Flasker.

Endnu maa tilføies i Kirken; 3 sorte Tavler til at paaskrive Psalmenumre, en Læderpung med en Stang og en Sølvbjælde til at indsamle Tavlepenge i, en Bøsse til de Fattiges Kasse, anbragt paa den nederste Stol indenfor Døren. Udenfor paa Kirken findes en Brandstige og tre Brandhager.

Kirken er med undtagelse af Muurene assureret for 5200 Rdlr.

Den 19. Februar 1869 er Kirken omtaxeret og assureret for 25.000 kr.«

For at begynde ved begyndelsen af denne gennemgang af den gamle protokol, vil jeg starte ved døbefont, alter og prædikestol. To gange bæres de fleste af os her i landet op til kirken, nemlig ved begyndelsen af vort liv, og når det er slut. Og første gang vi bæres derop, er det til døbefonten. Og som en hjælp til at leve det tit vanskelige liv her på jorden, kan vi lytte til det levende ord, der tales til os fra alter og prædikestol, inden vi for anden gang bæres til kirken for at sænkes i dens indviede jord på kirkegården.

Døbefonten er nævnt første gang i 1900. Da skal døbefadet opforsølves. Til formålet afsattes 15 kr. 3 år senere skal døbefonten repareres og males for 25 kr. Og så er der intet om den før 50 år senere, da skal der indrettes en kant af egetræ til at bære dåbsfadet.

Der er intet nævnt i protokollen om lukning af den opgang til prædikestolen, der var gennem kormuren. Måske er det sket ved ombygningen i 1868?

Første gang prædikestolen er nævnt, er i 1887, da står i protokollen: Prædikestolens kant beklædes med rødt silkeplyds med guldfrynser, og dertil anvendes stoffet, som i året 1882 blev anskaffet til Hørning kirke i lignende øjemed.

Kanten på skånebetrækket skal repareres i 1911. Og ved det ekstraordinære syn i 1911 ønsker man prædikestolen restaureret »I lighed med alter og døbefont«. Dette nævnes igen året efter. Måske er det ikke sket før 1925. Da er afsat 600 kr. til formålet, og arbejdet er også udført. Det kan man få at se i bogen een af figurerne holder, der står: Restaureret 1925 K. Trunderup.

Året efter skal »dækket« fornyes. 1927 ønsker man prædikestolen hævet 14 tommer, og det er den vel blevet, for året efter ønskes regningen for dette arbejde til nærmere gennemsyn. Gulvet i den skal ferniseres i 1938.

Og Krigens varemangel skinner igennem i følgende fra 1940: Fløjlet på prædikestolens kant fornyes, hvis fløjlet og frynser kan skaffes.

Lydhimlen nævnes kun en gang, nemlig 1953, da et løst ornament skal ordnes.

Og så går vi op til alteret. Der starter man i 1862 med at henstille, at der anskaffes en kande til dåbsvand, en æske til oblater, en lyseslukker og en bibel. Næste år har man anskaffet en dåbskande af blik, men den er »Synet« ikke tilfreds med, så der må anskaffes en anden. 1874 bliver der afsat 60 rdlr. til anskaffelse af et nyt alterklæde af rødt fløjlet, dekoreret med guldkors og guldborter. Knæleskamlen skal beklædes med samme stof. Svamp i træet er en plage i kirken, 1876 er knæfaldet ødelagt af det og må fornyes. To år senere er det en ny salmebog man ønsker, dertil er afsat 3 kr. I 1880 en ny messeskjorte af fint lærred, den antages at koste 8 kr. 4 år senere en ny alterbog med læderbind, samt en salmebog indbunden. I 1885 må knælepuderne repareres, og alterbægeret skal både repareres og forgyldes indvendig, for 12 kr.

I 1880 er det alterbilledet det gælder, der bliver afsat 100 kr. til at få det opfrisket og ferniseret for. Alterskrankens ballustre må repareres i 1890.

Gad vide om man ikke fik kors og borter på alterklædet i 1874? I hvert fald skal det i 1897 forsynes med et ikke for smalt kors af ægte guldborter, og den nederste kant skal repareres. Og alterdugen skal fornyes af fint hvidt stof med passende blonde. Året efter må et ritual anskaffes, samt et mindre brysselertæppe foran alteret.

Og så i 1899 begynder man at tale om en restaurering af alteret, men: Helst bør man først forhandle desangående med »en kunstnerisk dannes mand.« Der bliver afsat 200 kr. til restaureringen. År 1900 vil man ikke reparere mere på knælepuderne, istedet skal de betrækkes med brunt skind. Og alterskranken skal befæstes til bundstykket med vinkeljern.

Og så er det galt med alterbilledet! »efter altertavlens restaurering viser alterbilledet sig så utilfredsstillende, at Synet påtænker at udsætte det til næste år«. Men ikke før 2 år senere sker der noget, idet man forventer et nyt inden udgangen af 1902. Jeg tænker også på, om det er på det tidspunkt at alterskranken bliver, som den er i dag, for der står: Alterskranke afpuds og rettes, ballustrenes antal forøges med 8 nye og 2 døre anbringes.

I 1903 forventer man det nye alterbillede i løbet af dette år - men 1904 står: Emnet for alterbilledet, som endnu ikke er ankommet, forventes snarest meddelt Synet. Så går der 4 år, før der atter er nyt. 1908 står der: Det gamle alterbillede i våbenhuset forsynes med en egetræsramme. Og alterskranken skal poleres - for 5 kr. 1909 må man anskaffe den reviderede alterbog og bibel - 10 kr. 1915 anskaffes et dække til alteret. Ikke før 20 år senere er der igen noget om alteret, da må ballustre og bundstykke i alterskranke bones. Og der er revner i alterbilledet, de skal repareres.

I 1936 vedtog man at anskaffe særkalke til kirken. Dertil er afsat 200 kr. »Nyt« om det gamle alterbillede i 1941: »Det gamle alterbillede flyttes til et passende afsides opholdssted«. I 1953 anskaffes ny ritualbog, alterbog og salmebog. Den løse del af knæfaldet afskæres, så det bliver let at lægge på plads. Og ved oprydning på loftet! Den gamle alterskranke ophugges og brændes.

Fra 1959 skal alterbægeret opbevares i præstegårdens box. Og endelig 1962, skal der indsendes forslag til ny alterdug.

Der er også andet inventar end ovenomtalt, der skal vedligeholdes og nyanskaffes. I fortegnelsen over inventar 1862 er nævnt tavler til at skrive salmenumrene på.

I 1863 vil man gøre det nemmere ved at anskaffe to ny salmetavler, og 150 nummerbrikker, med tal malede på begge sider, og tavlerne så store at 12 salmenumre kan få plads, samt en løs kasse til numrene. Dertil afsættes 10 rdlr. En af disse nummertavler bliver malet i 1934.

Bielefeldts melodibog købes i 1905. Salmebøger i kirken til brug for menigheden, har der ikke været før der i 1935 anskaffes 40 stk. »tillæg til salmebogen«, samt 3 salmebøger, for ialt 17,30 kr. Og den 22. januar 1953 holdes et møde angående indførelse af den ny salmebog. Der vedtoges det at indkøbe 20 stk. til kirken.

Den fine lysekrone, der i 1698 blev skænket til kirken af vor daværende præst, Ole

Peerson Øye, der kom fra Tronhjem i Norge, skal i 1888 repareres og renses, man beregner en udgift på 50 kr. 1928 har man kun afsat 25 kr. til samme formål, men da skal den også kun renses.

Af gardiner er der anskaffet 7 stk. i årenes løb, samt 18 servietter og 7 linnedviskestykker. Nu vi er ved »renligheden« får man i 1903 en servante af metal med tilbehør. 1902 er afsat 33 kr. til en messeskjorte og en ny alterduk. I 1924 skal messehagelens foer fornyes med gult satin - 12 kr. 1962 indsendes forslag til ny messehagel. 1901 og 1916 købes der nye måtter til våbenhuset, den sidste kostede 10,80 kr. 1939 ny løber til våbenhuset. Ny løber er også afsat i 1962, men det er sikkert til midtgangen inde i kirken.

I 1953 vil man gerne anskaffe tunghøreanlæg til kirken, derfor afholdes om vinteren en basar. Der indsamledes 1200 kr. til formålet. 1956 anskaffes en kasse til tunghøretelefonerne. Præstens stol møder vi kun een gang, den skal i 1906 repareres for 5 kr. Den var forøvrigt i flere år forvist fra kirken, men står nu på sin plads igen. Og, fra dengang alle gik med hat! 1945 anskaffes 60 hattekroge til kirkestolene - 60 kr. Tilbehør til brug ved begravelser er der selvfølgelig også. I 1911 ønskes en jordpåkastelsesspade - 4 kr. I 1947 anskaffes et par ligskamler, og dem, man allerede har, skal males.

I 1937 står der: Et garderobeskab - 50 kr. I 1947 skal der anbringes et skab i våbenhuset omkring målerne, og stort nok til, at de nødvendige rengøringsrekvisitter også kan være der. Det har tømrer Mikkelsen sikkert lavet, for der betales en regning på 142,50 kr. til ham. Dette skab og trappeopgangen males i 1960. Skab bag alter males i 1956.

Her vil jeg så gengive inventarlisten fra 1961: 2 lysestager - 3 alterduge - 5 servietter - 5 håndklæder - 1 bibel - 1 salmebog - 1 alterbog - 1 ritualbog - 1 oblatæske - 1 kalk - 1 vinkande - 40 vinbægere - 1 dåbsfad - 2 femarmede lysestager - 20 salmebøger - 1 vaskestativ med fad og kande - 1 orgel - 4 stole - 4 høreapparater - 3 affaldskurve - 1 bæk - gravbomme med brædder - 1 skovl - 1 jordbakke - 4 skamler - 1 skovl - 1 spade - 2 skuffejern - 2 river - 3 stiger - 1 trappestige - På loftet henstår en kasse med glasmalerier.

Herefter skal vi se på selve kirkebygningen indvendig. Der fortælles igen om det besvær, man har med svamp i træet. I 1863 er det gulvet bag alteret, der er angrebet. Man vil omlægge det med fliser. For 1866 står: Gulvet igen angrebet af Svamp. Synet ønsker Begravelsen fyldt op »og Gulvet lagt med Fliser«. Men der ser ikke ud til at ske noget før 1876, da vil man have »fjellelgulvet« omkring alteret afløst af enten murstensgulv eller cementgulv trukket som fliser. I 1877 er »mangelen afhjulpen« for 200 kr. Senere synes man åbenbart, at cementgulvet er lidt hårdt. Det er i 1902, da ønsker man det belagt med linoleum. Det er slidt op i 1926, i stedet er der anbragt et tæppe, og dette skal i 1928 afpasses efter trappen og fæstnes med en messingstang.

Årslev kirke set mod koret, før prædikestolen blev hævet.

På et tidspunkt før 1905 er der lagt trægulv i kirkestolene, det år skal nemlig gulvet i stolene ferniseres. Det skal det også nogle gange i de følgende år - i 1935 kostede det 12 kr. Reparationer af dette gulv er der også et par gange. I 1947 ønskes en fodliste anbragt i stolene, men det er så kort tid efter krigen, at tømmeren ikke kunne skaffe den. Selve stolene skal også vedligeholdes. Dørene er blevet fjernet, men hvornår ses ikke. Stolegavlene skal males og lakeres i 1931, og der er en enkelt reparation 1947.

I 1940 skal teglgulvet i midtergangen hæves, hvor det er sunket, og i 1962 skal vestenden sikres mod fugt.

Døre og vinduer er der en del vedligeholdelse ved. Men også nyanskaffelser. Man får i 1863 3 nye jernvinduer i stedet for dem af træ. Og et nyt vindue i vestgavlen koster i 1922 100 kr. Ved mange »syn« henstilles det at male, reparere og isætte nye ruder. I 1956 skal der 2 ventilrammer i vinduerne i våbenhuset.

Kalk og maling er materialer, der bruges en del af til vedligeholdelse af kirken. Kalken er nok den samme, den altid har været, mens der bliver mange forskellige malingstyper at vælge imellem, som årene går. Det begynder med, at den udvendige dør i 1872 skal males 3 gange med egetræs maling, og igen i 1881 og 1884 med samme slags. Men så i 1908 skal der bruges lys stenfarve, i 1924 lys perlefarve. Flere gange er der malet, uden at det nævnes med hvilken farve. Men i 1927 er kommet for tykt et lag på, det skal afbrændes, inden der igen males. I 1932 skal våbenhusdøren lakeres. I 1959 betales 145 kr. for maling af døre og kirkegårdslåger, og i 1961: malet i kirke og våbenhus, 662 kr.

Nyt skal der også til. I 1911 afsættes 50 kr. til en tremmedør til våbenhuset, men først i 1915 betales en regning på 40 kr. for en sådan. Dørelåsene skal også holdes i orden, de er godt nok kun nævnt 3 gange, nemlig i 1865, 1953 og 1956 med nye fjedre, reparation og en ny nøgle.

Selve bygningen undergik store forandringer i 1867 og 1868. Det hele starter med en klage:

»Indgangsrummet i Taarnet er saa snævert, at der ikke er Plads til Indledning af Kirkegangskoner, og desuden klager Menigheden over, at der igjennem den kommer saa stærk træk, at de ikke kunne taale det. Mangelen maa afhjælpes paa en anden Maade, nemmest ville det være at lukke Indgangen i Taarnet, og igjen anbringe Indgang gennem Vaabenhuset; men da Kirken alt er saa lille, kunne de to Stole, der derved gaa bort, ikke undværes ----.« 1867 fremlagde sognepræsten et af biskoppen billiget forslag til at udvide kirken 6 a 7 alen mod vest. Man regner med en udgift på 1500 rdlr. - Synsforretning 18. juni 1868: »Kirken under fuldstændig ombygning«. Og 24. juni 1869: »Kirken forefandtes færdig efter den ifjor foretagne Ombygning i særdeles smuk og god Stand«.

Fra Emil Jensens bedstefar, Daniel Jensen, findes der en afskrift af en regning. Murerne boede nemlig hos ham mens arbejdet stod på.

»Hvad som Murerne fik da de var ved Kirken 1868.«

Smør	2 lpd. 13 pd.	18 rdlr.	1 mrk.	14 sk.
Ost	2 lpd. 9 pd.	5 rdlr.	-	15 sk.
Sukker	5 pd.	-	5 mrk.	10 sk.
Flæsk	8 pd.	1 rdlr.	5 mrk.	-
Faarelaar	11 pd.	2 rdlr.	-	1 sk.
14 snese Æg		7 rdlr.	5 mrk.	2 sk.
46 potter mælk		2 rdlr.	2 mrk.	10 sk.
Brød 260		9 rdlr.	-	3 sk.
440 potter Øl		9 rdlr.	1 mrk.	-
Logi 3 Maaneder		41 rdlr.	-	-
Middagsmad		26 rdlr.	3 mrk.	-
for Kørsel		13 rdlr.	2 mrk.	-
for Grus		5 rdlr.	3 mrk.	-
ialt		139 rdlr.	1 mrk.	2 sk.

I 1870 er der blevet en revne mellem det gamle og det nye byggeri. Den må tættes både ud- og indvendig. I 1893 skal kirken kalkes indvendig, og »Kalken maa have samme blanding som hidtil« - 20 kr. Og i 1899 er den nye vestende blevet fugtig, for kalken skal afhugges, væggen asfalteres og pudses i en blanding af kalk og cement. Det kostede 100 kr. Gennem de 100 år kalkes kirken 12 gange indvendig, våbenhus

8 gange. Kalkning koster i 1919 62 kr. Kalkning og reparation i 1953 218,70 kr. Der er nævnt reparation på murene 3 gange.

Væggen oppe i koret har været malet. I 1903 oliemales væggen bag alteret hvid i mandshøjde, og i 1935 opmales øst-, syd- og nordvæg i koret. 1959 tales der om at opsætte træpanel på stedet, men i dag er der kalket, og det er nok foregået i 1961, da koret skal istandsættes i overensstemmelse med forslag fra arkitekt E. Thomsen.

Loftet inde i kirken er slet ikke nævnt i protokollen, undtagen i oversigten 1862, da det jo var gibset. Men nu er der bræddeloft. Våbenhusloftet er nævnt 1921, da det skal ferniseres.

Der er også et par priser på rengøring! 1916, extrarengøring - 3 kr. 1936: hovedrengøring 10 kr.

Inden vi forlader det indvendige, skal vi se på tre »nymodens« installationer, nemlig varme, elektricitet og musik. Sagen om varme starter i synsforretningen 12. juni 1883. Der hedder det under punkt 4: »Fra et Flertal af Sognets Beboere fremlagdes et Andragende om at faae et Varmeapparat i Kirken, med Erklæringen fra Sogneraadsformanden om at Fortegnelsen over Andragerne udgjøre Størsteparten af Sognets Gudfædre og Gudmødre, som og om at Pengebeløbet, der vil medgaae til dækning af Udgiften til Brændsel og Ovnens Pasning i det første Aar, er tilstede, og hertil vil kræves omtrent 60 kr.«

»Synet skjønnede derefter at Betingelserne af 7-6 73 § 4 og 5 er iagttagne og bestemtes, at der skal opsættes en Luftpvarmers og Ventilations Ovn af mest 4 ¼ Al. Høide og 27 Tommer Diameter i Kirkens Nordside, midt imellem de 2 Vinduer med en Skorsten der føres langs Taget og udmunder langs Tagrygningen«. Der regnes med en udgift på 500 kr. Og fra synsforretningen 17. juni 1884: »Ældre Mangler ere afhjulpne og Kakkellovn opstillet«. Men når man anskaffer et sådant »apparat«, følger der uvægerligt udgifter med. 1897 fornyes kakkellovnsrosetten, 1905 repareres ovnen. Og allerede 1908 må man anskaffe en ny kakkellovn. Der regnes med en udgift på 350 kr., men denne gang har man jo heller ingen udgift til skorsten. Men stadig følger nyanskaffelser til ovnen, i 1922 et kakkellovnsrør, i 1928 ny skorstenspipe, og nye riste og askeskuffe skal købes. Eftersyn og reparationer koster også, i 1917 og 1918 39,14 kr. og 28,75 kr. Og skorstenen skal fejes, det koster i 1915 1 kr. pr. gang, 1947, 3 kr. Brændsel har under og efter de to verdenskrige været vanskeligt at skaffe. 1917 vedtog man at anskaffe 6 rm. træ, som kunne fås gennem det lokale brændselsnævn. 1921: »Regner med til vinter at kunne fyre med kul«. Kul havde man også fyret med før krigen, for i 1913 indkøbes en kulkasse til anbringelse i våbenhuset, den kostede 3,70 kr. og maling til den 1,51 kr. I 1908 var udgiften til varme 80 kr., i 1913 90 kr. Der betales 40 kr. for kul i 1936, betaling for fyring var 100 kr. Under og efter 2. verdenskrig brugtes også tørv til at fyre med, der indkøbtes i 1947 for 304,83 kr. Om varmeudgiften indtil 1906 er dækket ved frivillige bidrag, ved jeg ikke, men det kan tænkes, for der står under synsforretning-

gen 1906: Man vedtog, at varmen til Aarslev kirke for fremtiden, såsnart ske kan, bør foregå ved ligning, og at denne bør sættes til 60 kr. I 1908 vedtog man at anmode sognerådet om at pålign 80 kr. til kirkevarme for det kommende år. 1913 foreslås beløbet sat op til 90 kr. I 1908 vedtog man også, at der skulle betales et fast beløb for varme ved bryllup og begravelse, nemlig 1,50 kr. hvoraf 1 kr. skulle tilfalde fyrbøderen. Der forelå samtidig et ønske fra fyrbøderen om en lønforhøjelse, nemlig fra 25 kr. om året til 1 kr. pr. gang. I 1932 overtager menighedsrådet den extra betaling ved bryllup og begravelse.

Omkring 1915 er »den nye tid« for alvor på vej, også til kirken, idet man er i fuld gang med forhandlinger angående installation af elektricitet. I et brev fra bygningsinspektoratet er der bl.a. en henstilling om at gå så skånsomt frem som muligt ved omdannelsen af den forhåndenværende smukke lysekroner. Ingen del af krone el. ophæng må fjernes! I 1916 er installationen af de elektriske lys foretaget og godkendt, således at det anbefales, at det dertil bevilgede lån udbetales. I 1917 betales 2 regninger på ialt 619,65 kr. for installationen. Og her er nogle eksempler på elregninger: 1917 - 2,14 kr. 1936 - 4 kr. og 1 kr. 1950 - 225 kr. og 1958 - 319,42 kr. Reparationer og eftersyn er der selvfølgelig også. I 1954 indmeldes kirken i det nyoprettede andelsselskab »Randers og oplands strømforsyning« (det senere Elro). I 1944 begynder de to punkter, varme og el, at løbe sammen. Der står under punkt 3 i synsforretningen: »Da kirkens kakkelovn er utilfredsstillende, må nyt varmekværk installeres.« Man får et overslag angående anskaffelse af et calorifereanlæg, men taler også om at gå over til elvarme. Dette sidste bliver besluttet i 1950, da man vedtog straks at bestille elvarmeovne, da der er udsigt til en prisstigning.

Herefter skal vi se på musikledsagelsen til salmesangen i kirken. I 1933 har man en drøftelse angående anskaffelsen af et orgel til kirken. Det bliver ikke ved drøftelsen alene, for allerede samme år antages frk. Holst Nielsen på prøve som organist. Ved næste syn nævnes orglet - eller rettere kirkeharmoniet, idet træværket omkring det skal males. 1940 ønskes en speciel lysledning til orglet, vel til en lampe, så organisten kan se noderne. I 1941 skulle orglet have været eftersat og stemt. Men om det nu er på grund af krigen er ikke godt at vide, for 1942 står ihvertfald: Orgelstemmer ikke mødt! Det var elektrikerens forøvrigt heller ikke, »trods talrige henvendelser«. I 1946 må orgelstemmeren være mødt, for da betales en regning på 50 kr. til ham. I 1960 må han igen herud. Men det kunne efterhånden ikke gøre det alene at tilkalde ham, for i 1969 udskiftes det da gamle og udslidte harmonium med det nuværende orgel.

Inden vi går ud af kirken, må vi en tur op på loftet. Det er ikke meget, der er foregået. En bjælke ved opgangen reparerer el. fornyes i 1862, og spændetræ efterses. Skråbånd i spiret befæstes med spiger i 1864. I 1911 skal 120 kvadratalen på midten af loftet fornyes, der regnes med en udgift på 150 kr. Hængsler på loftslem og en lægte fornyes i 1937. Der ryddes op på loftet i 1880 - 1906 - 1915 - 1953, for kalk,

murbrokker og gamle tagsten. For her vil jo trænge til oprydning engang imellem, da der 40 gange i de 100 år er nævnt understrykning, reparation og udskiftning af tag- og rygningsten. Også udskiftning af ruder, reparation og nyindsættelse af loftsvinduer foregår der. I 1953 skal der anskaffes en fast trappe til klokkeloftet, og lemmen forsynes med hængsler og indrettes til at hejse op.

Og medens vi endnu befinder os i »højden«, kan vi se på tag, spir og klokke. Taget er af tegl. Det blev i 1911 overstrøget med tjærelak. Udgift dertil blev sat til 200 kr. og i »nær fremtid« skulle våbenhustag og loftsgulv fornyes, der regnes med en udgift på 300 kr. For 1912 står der: de røde teglsten tjæres.

I 1913 skal sydsiden af skibets tag omlægges med nye blå Flensborgtagsten. Her påregnes en udgift på 600 kr. Tagstenene kom til at koste 295,36 kr. og murer P. Nielsen betales 275 kr. for at udføre arbejdet. I 1914 bliver kor og våbenhustag tjæret, det kostede 13,68 kr.

De kamme, man forsynede taget med ved ombygningen i 1868, hvis væsentligste resultat var en forlængelse af bygningen mod vest med 4 alen, fik man lidt besvær med. Første gang der nævnes reparation af dem, er i 1883, og der påregnes en udgift på 150 kr. Og i 1898 skal kammen på vestgavlen fornyes, et skifte sten må fjernes, og der må lægges et 4 tommer tykt betonlag, samtidig skal kammen på østgavlen repareres - udgift 250 kr. 1907 skal nordøstre kam afhugges, renses og belægges med granit-betonlag med puds, ialt 4 tom. - 120 kr., i 1911 er det kammene på våbenhus og vestgavl, der skal repareres. 1921 og 1924 er der reparation af puds. Og i 1948: nedfalden puds på klokkekam og vestgavl repareres. For vestkammen blev nemlig indrettet, så klokken kunne hænge der, efter at det blytækte spir i 1868 blev pillet ned. Og sådan forblev det indtil den nye restaurering i 1951-52, da der igen kom spir på kirken.

Dette arbejde begynder man at tale om i 1944. Der står bl.a. under punkt 4: Synet må anbefale, at der udarbejdes forslag til hovedstandsættelse af kirken. 2. august 1946 havde man et møde med provst Asmund, hvor man enedes om at efterkomme ministeriets henstilling om at lade udarbejde en samlet plan. En sådan plan forelå i 1948 fra arkitekt E. Thomsen i Randers. Denne plan havde så i 1950 været gennem de forskellige instanser og var blevet godkendt. I 1951 var istandsættelsen af kirkens ydre tilendebragt. Den blev 9000 kr. dyrere end overslaget, så nu ville man spare ved det indvendige. Og det var netop spiret, der fordyrede arbejdet så meget.

Endelig ved synsforretningen i maj 1952 kunne man sige: »Da kirken fornylig har gennemgået hovedrestaurering, fandtes intet at udsætte«. Den samlede pris blev på 80.304 kr. mens overslaget lød på 64.024 kr.

Vores kirkeklokke er støbt i Viborg af C. Kønig i 1768, (efter Traps Danmark) Efter ombygningen i 1868, var synet ikke tilfreds med, at arkitekten var af den mening, at klokken skulle betjenes oppe fra loftet. Dels mente man, at den åbning i taget, hvor rebet skulle gå, ville slides alt for hurtigt, og »dels fordi det er forbunden med

temmelig megen Uleilighed og Anstrængelse, at den der skal ringe, er nødt til at aabne Lemmen i Vaabenhusloftet ved hjælp af Stigen sammesteds, og tillige er nødt til, for at komme op på Kirkeloftet til Klokke rebet, at stige op igjennem den noget snævre Aabning, der fører op til bemeldte Loft, og hvor det ikke let kan undgaaes, at Klokkeren tilsmudskes.« Så man fik det lavet sådan, at klokken kunne betjenes nedefra, udenfor kirken. I 1899 skal kimeapparatet repareres. Men i 1904 vil man, fordi at man mener, det er for farligt for ringeren at kime med klokken, indstille al kimning til man evt. kan finde en anden og bedre måde at anbringe klokken på. Jeg kan ikke af protokollen se, om man fandt en løsning på problemet. Klokken nævnes ikke igen før 1941, da dens lejer skulle efterses. I 1944 vil man have den eftersat af en fagmand. Og i 1961 kostede et eftersyn af den 35 kr.

På dette sted kan det være passende, at nævne navne på nogle af dem, der har været ringer og graver ved kirken. I 1906 var det Mikkelt Esig Sørensen, senere var det tækkemand Jens Anton Jensen. I 1926 landpost Chr. Laursen. I 1944 var det Otto Lausen. Lønningen for at være ringer, graver og fyrbøder var i 1917 275 kr. I 1944 900 kr. og i 1952 1600 kr. Ved ringning 5. maj 1946, på etårsdagen for freden, gaves der extrabetaling, nemlig 10 kr. Og for ringning ved kong Chr. d. 10's død i 1947 betalt 73,44 kr.. I 1907 skulle ringeren være fri for at ringe til solnedgang fra december til marts. Men i 1934 blev der pålagt ham en ny pligt, idet det blev vedtaget at lade kirken være åben i sommertiden mellem morgen- og aftenringning, og graveren måtte så låse op og i.

Nu til det sidste tilhører til et tag, nemlig tagrenderne. De har krævet deres del af reparationer og rensning. I 1943 skal der gøres noget alvorligt, for regnvandet skyller ned over gange og gravsteder. Men regner her med en udgift på 300 kr. I 1950 skal der indrettes afløb fra den nordre sides nedløbsrør til kloak i sydsiden.

Ved hjælp af nedløbsrør (og fantasi!) er vi nu havnet udenfor kirken. Kirken var ikke kalket udvendig før restaureringen i 1951. Nu er den jo pudset og kalket i partier i vestenden og på hele vestgavlen. I årene fra 1952 til 1962 er der nævnt kalkning og reparation der næsten hvert år. I 1958 kostede dette arbejde 240,50 kr. Men pudsning har der hele tiden været at reparere på, og det er gjort mange gange i årenes løb, især på vestgavlen. Men også omkring vinduerne, og fugerne mellem kampestenene. I 1910 skal det sydøstlige hjørne af højkirken omsættes, en større omgang til 400 kr. Vestgavl og våbenhusgavl, både ud- og indvendig, skal have en grundig reparation i 1928, for 500 kr. Sokkel rep. i 1939 og 1944.

Fortovet omkring kirken skal 1863 brolægges for 10 rdlr., og grunden skal planeres, så regnvandet kan trække væk fra kirken. I 1882 er der kommet cementbelægning omkring kirken, men brolægning foran våbenhuset. I 1902 ønskes cementfortovet fjernet og erstattet af brolægning, for 35 kr. I 1909 omlægges det for 100 kr. Nordsidens brolægning omlægges i 1923. I 1939 skal ukrudtet mellem stenene have

en omgang natriumklorat. Og i 1950 skal fortov mod nord, vest og sydvest omlægges.

For ikke at få snavs ind i kirken, skal der indrettes en skrabejernsåbning ved indgangen i 1862. Og i 1874 vil man gerne kunne se, hvad vej vinden blæser, for vindfløjen skal rettes, så den kan dreje. Trappen op til kirken rep! i 1955, og kloak og dræn renses i 1959.

Tanken om at få et ligkapel fremstod første gang i 1904, men først i 1936 besluttet det at bygge et. Og i 1937 er det bygget for 3070,42 kr. Grunden omkring kapellet bliver også planeret det år. Og selve bygningen vedligeholdes med maling og reparationer. I 1953 skal trappen ophugges og omlægges med brune klinker. Døren skal i 1959 afslibes og behandles med antikolie. Der skal en ny kuppel på lampen i 1962.

I 1946 »forsøges tilvejebragt forsvarlige W.C.-forhold på kirkegården, i samråd med provstiudvalget«, og man enedes om at anbringe W.C.-et i skrænten vest for kirken og lade en arkitekt udarbejde en plan for det. Men ikke før i 1955 bliver der indrettet toiletrum på kirkegården, og murer Carl Basse udfører arbejdet for 1123,97 kr. Det blev anbragt ved gavlen af præstegårdsladen.

I 1927 vil man have indlagt vand på kirkegården, og afsætter 40 kr. til en vandledning med opstander. Under krigen bliver byens vandværk i uorden, og det går selvfølgelig også ud over kirkegårdens vandforsyning. For 1944 står der: vand til kirkegård, - udføres så snart rør kan skaffes. I 1935 og 1937 var vandgiften 25 kr. De 100 år er ikke gået sporeløst over kirkegården heller. Det starter i protokollen i 1882 med, at et stykke fællesjord mod nord skal lægges til og planeres sammen med det nærmestliggende stykke af kirkegården. Det gik nu ikke så hurtigt med dette arbejde. Først i 1887 står der: Kirkegården udvidet, planeret, indhegnet og det til kirkegården indtagne jordareal er bragt i forsvarlig stand. I 1888 må græsset ikke være langstrået! og i 1889 skal det nye stykke kirkegård forsynes med gange, efter aftale med sognepresten. Også efter aftale med ham, skal der fra trægangen-?-mellem den gamle og den nye kirkegård anlægges en gang mod syd. I 1906 erstattes den lille mur ved vestgavlen af en støbt cementmur, og den østlige del af kirkegården planeres, ligesom 3 træer fjernes. Det bliver ikke den eneste gang, at træer skal fjernes, 1914 fjernes et kastanie- og et asketræ. I 1935 to tujaer og to graner. Et asketræ i 1938, lindetræer og elm beskæres i 1939, og et kirsebærtræ fældes. Elmetræer udtynnes i 1956. Og når der står elmetræer et sted, er der også selvsåede elm, de må fjernes. Endelig i 1960 fjernes tre store træer i sydsiden op mod kirkegårdsmuren, da de hindrer udsigten fra og til kirken.

I 1907 sås der græs i det mod øst planerede stykke. Det skal der igen i 1949, efter at stykket først er gennemgravet og rensat. Og i 1959 henstilles det, at denne plæne holdes slået. Den sydlige skråning op til kirkegården renses og beplantes i 1909. I 1942 kalder man dette stykke for trekanten, da skal det gennemgraves og udlægges

med græs, og der plantes roser ved den da »nye stensætning«.

Man nøjes ikke med at fælde, nyt bliver også plantet. 1913 bliver der plantet læbuske på kirkegårdens østside, og i 1953 plantes der en ribeshæk der. I 1959 foretages en grundig rensning af hække, diger og plantninger. I 1917 skal den nordvestlige skråning beplantes, det kom til at koste 24 kr. for planter. Denne skråning blev i 1915 overdraget til kirken af bymændene, idet det var et stykke fællesjord. 1947 skal denne »skrænt mod landevejen« ryddes, renses og igen beplantes.

Gravstedspladser mod nord renses og planeres i 1908. Vedligeholdelse af gravsteder optræder selvfølgelig mange gange i »synene«, der skal renses, gamle hække ryddes og nye plantes. En enkelt gang, i 1937, skal et gravsted ved ligkapellet omhegnes med et lille stakit. I 1936 betales 100 kr. for renholdelse af kirkegården. I 1909 ønsker man affaldsdyngerne på kirkegården fjernet. Man ville i 1907 have indrettet en affaldskasse, men har nok først fået den i 1919, da betales der 48 kr. for cement og 56 kr. for opsætning af en skarnkasse. Affaldskurve til kirkegården opstilles i 1948 og igen i 1959.

I 1930 vedtog man at lade kirkegården kortlægge, og man overlod gartner Brekke på Clausholm at udføre arbejdet hermed. 1934 står der: regulering af kirkegården realiseres ifølge kortet, navnlig gangene, hvor det kan lade sig gøre. 1947 skal kortet ændres i overensstemmelse med kirkegårdens nuværende anlæg. Der skal også anskaffes en kirkegårdsprotokol. I 1950 betegnes kirkegården som velholdt, men kortet mangelfuldt. I 1952 udarbejder Frode Sørensen et nyt kort. Det godkendes i 1953, og en regulering efter dette kort søges gennemført. I årene 1958, 59, 60, 61 og 62 står der: regulering fortsættes. I forbindelse med reguleringsarbejdet i 1959, afsættes arealet nord for kirken i terrasser, og »plantning af nye hække hårdt tiltrængt«. 1960 er der regninger på henholdsvis 305 og 380 kr. for dette arbejde med kirkegården.

Gangarealerne skal også passes. Der skal ral på hovedgang og kirkebakke i 1939. Men i 1957 vil man ikke mere have ral på kirkebakken, så den må fjernes. 1948 lægges der perlegrus på gangen fra præstegården til kirken.

Man har også haft en brandstige ved kirken. Den skal males i 1885. I 1905 er der afsat 15 kr. til indkøb af en ny stige. Den skal repareres i 1918 og 1922. I 1929 kan den ikke holde mere, og man køber en ny, der skal anbringes på præstegårdens vesthus, og der må den have hængt godt, for nu er der ikke mere om brandstiger. Derimod skal der laves et halvtag til brædder og redskaber i 1936. Det bliver ikke til noget lige med det samme, for i 1938 skal gravbrædder m.m. fjernes fra kirkens nordside og anbringes under halvtag ved forpagterboligen. Dette redskabshus skal i 1942 overstryges med karbolinium. I 1952 ønsker man en bæk opstillet på kirkegården, muligvis får man ikke ønsket opfyldt før i 1959, for da står: en ny bæk til kirkegården. Den står der den dag i dag, ved sydsiden af kirken.

Når vi fra byen går op til kirken, kommer vi ved østenden af det, der før var skolebygning, til kirkebakken, og møder der det første stendige. Nemlig det der holder på »Degnens« havejord. Men det dige er ikke kirkens 'ejendom. Det er derimod det i 1947 såkaldte »Nye stendige«, der holder på trekantens jord. Denne trekant fremkommer ved, at kirkebakken der deler sig i to, den venstre fortsætter op til kirken, mens den til højre går op til det, der engang var en smuk firelænget præstegård. Nu er selve præsteboligen museumsbygning på »Hjerl Hede«, udbygningerne nedrevet, og kun forpagterboligen står tilbage. I den nordlige ende af den er nu indrettet de så kaldte graverfaciliteter, af pastor Michaelsen omdøbt til »Præstegårdsstuen«.

Der er nu stendige om næsten hele kirkegården, men før 1874 dannede den vestre længe af præstegården (nu forpagterboligen) hegn, hvor den lå. I 1874 bliver den bygget om og flyttet lidt, så der istedet må opføres et helmuret stendige. Den gang, der herved blev mellem bygning og dige, skal i 1928 renses og sænkes, så husets grund bliver fri. Alle digerne er gennem årene gentagne gange blevet repareret, og dele af dem er også blevet omsat. I 1890 stykket fra sydporten til degnens hegn. I 1894 det lille dige ved foden af kirkens vestgavl. Ved extrasynet i 1911 er man ved at tale om »skråningen« der i 1917 blev lagt til kirkegården, man ønsker diget flyttet ned til vejen og sat i cement, men først i 1929 ser det endelig ud til, at dette arbejde er udført, da skal nemlig kirkegårdens »nye stendige« forlænges ned til dens sydvestlige hjørne, i nærmeste fremtid. I 1940 må det være stendiget ved »trekanten« der tales om, for det er diget neden for kirkegården, der ønskes opmuret som naturstensdige, og dette dige omtales jo i 1947 som »det nye dige«. I 1942 bliver der afsat 600 kr. til opsætning af kampestensmur langs hovedgangen fra den østlige låge, samt en lav mur langs gangen på skibets sydside.

Der er tre låger, der fører igennem disse diger. 2 mod øst og hovedindgangen mod syd. I 1862 reparerer der på 2 af disse låger, men i 1863 må alle låger fornyes! for 22 rdlr. Og så fortsætter det ellers med maling og reparation, indtil den ene af de østlige låger i 1900 må fornyes og males. I 1905 ønskes en ny sydport med to cementpiller og »helst jernlåger«, dertil afsættes 200 kr. Og ønsket opfyldes, for i 1906 står der, at en ny kirkegårdsport var opført, og arbejdet befandtes særdeles vel udført. Igen fortsættes der med reparationer og maling af portene. Indtil 1919, hvor nordøstlågen fornyes - 40 kr., og alle låger males - 30 kr. 1921 skal jernlåger og rækværk ved hovedindgangen males to gange og stafferes! I 1956 bliver man træt af at reparere på præstegårdslågen, og det bestemmes, at der istedet skal være en jernlåge. For 1958 er der en regning for en ny låge mod nordøst, den lyder på ialt 1288,84 kr. Det er en trælåge med granitpiller. I 1962 skal sydlågen afrensens og males.

Kirkebygningen er selvfølgelig forsikret. Den ønskes i 1863 omassureret, og bliver det også, for 8030 rdlr. Det er i kroner i 1885 - 10.400 kr. I 1911 ved overdragelses-

forretningen ønskes den omassureret fra 25.000 kr. til 30-35.000 kr. (der var dengang et indbyggertal på 350 i Aarslev)

I 1903 kom der en ny lov, nemlig om valg af menighedsråd. Det første valg foregik her i byen, i skolen, den 16. december om eftermiddagen kl. 2 til 5. Sognepræsten havde til valgstyrelse udpeget sognerådsformand Jens Knudsen, Aarslev, og sognefoged Christen Vestergaard, Aarslev mark. Der var kun een liste til dette første valg, og valgt blev: Maren Ostenfeld Jespersen (kaldet Moster Maren) lærer og landstingmand S. Jensen, Mette Marie Vestergaard og karetmager N.A. Nielsen, suppleanter var: husmand Jens Knudsen og Else Marie Andersen. Jeg vil kun nævne navne på disse de første medlemmer, da der jo har været mange gennem de mere end 60 år.

Præster ved kirken i disse år har været, N.B. Gjølbye, C.F.T. Strodtmann, J.E.L. Lauesen, P. Gadeberg og A.K. Kristensen.

I august 1911 afholdtes en ekstraordinær synsforretning ved Aarslev kirke i henhold til en skrivelse fra formanden for tiendeafløsningskommissionen i Aarhus stift. Foruden 3 provstesynsmedlemmer deltog sognepræsten og 2 menighedsrådsmedlemmer, nemlig Axel Alexandersen og Mathias Madsen. De så bl.a. på, hvilken vedligeholdelse der tiltrængtes. Og så i februar 1913 afholdtes igen ekstraordinært syn, »i henhold til Kirkeministeriets Skrivelse om aflevering af Aarslev Kirke til Selveje« Tilstede var, foruden distrikstprovst og provstiets synsmand, hospitalsformstander Ipsen af Horsens, repræsentant for tiendeejeren, »Den Hørningske Stiftelse« og sognets menighedsråd, der bestod af Mette Vestergaard, Else Marie Andersen, M. Laursen Jensen og Jens Daniel Jensen. Igen så man på manglerne, og afleveringen foregik således: »Den hidtidige Tiendeejer, der har oppebaaret Kirkens Indtægter til 31. december i Aar, afholder alle Udgifter, der vedkommer Tiden indtil samme Dag«. Fra 1. januar 1913 overtager det til enhver tid siddende menighedsråd kirken med tilhørende kirkegård, inventar og arkiv, samt den henlagte kapital, der bestyres under stiftsmidlerne. Denne kapital var på 13.747 kr.

Mens jeg skriver disse sidste linier, er det nuværende menighedsråd samlet her i vor stue for at lægge budget for det kommende år, om hvilke arbejder der skal gøres, og hvilke der eventuelt kan vente og, ikke mindst, hvilke udgifter der bliver. Og da der endnu er mange blanke sider i den gamle protokol, kan denne beretning forhåbentlig fortsætte i år 2062...

En Degnehistorie fra Virring

VED FRITS NICOLAISEN

Liber daticus er latin og betyder *gavebog*. Oprindeligt anvendtes udtrykket om den bog, hvori man i klostrene indførte de gaver, man blev skænket. Efter katolsk tid bruges betegnelsen om sognepræstens kaldsbog, en slags dagbog, hvori præsten indfører forskellige optegnelser vedrørende embedet. Indholdet er derfor en interessant blanding af mange emner, såsom embedets indtægter (tiender, landgilde, kapiteltakster), fortegnelser over vaccinerede børn, kirkesyn, folketællinger biskoppens visitatser af kirke og skole, o.s.v. Den største post er dog normalt præstens afskrift af cirkulærer fra kancelliet. (Man må formode, at disse og andre alvorlige sager blev rundsendt til provstiets præster i den »provstetaske«, som omtalens nedenfor).

Hvor meget stof, der medtages i embedets *liber daticus*, afhænger af den enkelte præst. A.H. Elmquist, som var sognepræst i Virring-Essenbæk fra 1864 til 1890, er lidt af et særtilfælde. Han indfører nemlig også historiske optegnelser ud fra personlige interesser. Nogle af disse er ganske korte notitser om kirkerne, eller et lokalt sagn, om klostret, gravhøje o.s.v. En af de længere optegnelser handler om familien Knap i Virring, og tidspunktet er pastor Hegelunds embedstid (1809-1839). Den skal gengives her, fordi den ud over at give ganske mange oplysninger om folk og steder også indeholder en underfundig blanding af komik og tragik, - og humor. Elmquist skriver:

»I Virring Sogns Degnehistorie udmærker sig på ejendommelig Viis Familien Knap, hvoraf 3 efterfulgte hverandre. Den Første: Søren Knap fik Embedet, idet han giftede sig med Formandens (Roeds) Enke. Han havde mange sønner, af hvilke 2 efterfulgte ham i Embedet, nemlig: Peder og Kristen.

(Af de andre Sønner blev Laurs Knap Amtsfuldmægtig, først i Randers, senere i Viborg og Århus, udmærkede sig til en Tid som flot Kavallef, men endte sit Liv som Lem i Randers Hospital. En anden Søn: Jørgen druknede i Ropdrup Bæk; en tredje døde som Kjøbmand i Vestindien).

Peder Knap drev, ved Siden af sin Degne- og Skolegjerning, et temmelig omlfattende Avlsvæsen, idet han var Ejer af Højgård (Langkastrup M.) og desuden Forpagter af Virring Præstegård. Som Lærer var han mådelig.

Sognepræst i Virring A.H. Elmquist

I den Tid pålæ det Læreren at befordre den såkaldte Provstetaske, hvilket Knap slet ikke holdt af. Der fortælles da, at en Aften, da man hos Knap var ifærd med at bage, tog han den netop ankomne Provstetaske, og, efter først at have lagt den i Blød Natten over, kastede han den ind i Ovnen; derpå gjennembankede han den dygtigt, så at hele dens Indhold blev til Smul. Den således bearbejdede taske sendte han af sted til næste Sogn.

Som Degn bar han sig ikke mindre uforskammet ad. Ved en Visitats ventede Provsten (Plesner) længe efter ham i Præstegården, hvor han var tilsagt at skulle møde med sin Kirkebog. Da han omsider indfandt sig, sagde Provsten, der havde en usædvanlig stor Næse, til ham: »De fortjente, min gode Knap, at jeg skulle give Dem en ordentlig Næse!« - hvortil Knap med stor Frækhed svarede: »Da håber jeg, at den ikke bliver så stor som Deres Højærværdigheds!«

Det var dengang Brug ved Barsler, at Barnet, som skulle døbes, bares med Blæsemusik op til Kirken. Engang var man kommen for tidlig derop, og Knap, der - som han plejede - forlod Kirken kort efter at Præsten var kommen på Prædikestolen, opfordrede da Musikanteren (Beck fra Hørning), som stod udenfor Kirkedøren, til at gå med i Gildehuset og få sig en Dram. De gik da, og da de havde tilbragt en god Tid ved Snapselasken, mener Beck, at det er på høje Tid at komme afsted. - »Å skidt!« - svarer Knap - »han præker missel nok, til a kommer!« - Og ganske rigtig Præsten (Hegelund, som ikke turde lægge sig ud med Knap) blev ved at prædike, og sagde ikke Amen, førend det behagede Degnen at vise sig indenfor Kirkedøren.

P. Knap blev efterhånden mere og mere forfalden til Drik, og skulle have været afsat, men da fik Broderen Kristen, dengang Lærer i Finderup ved Viborg, Tilla-

delse til at bytte Embede med ham. I Finderup fungerede Peder dog kun $\frac{1}{2}$ År, da blev han afsat. Han kom da tilbage til Virring Sogn og tog ophold i Uggehusene, hvor han bl.a. gav sig af med at skrive Lejlighedsdigte. - Tilsidst forsvandt han på en udflugt til Rougsø Herred, hvor han senest var bleven seet i Vejlbj Kro. Først nogle Dage efter, da Folk trak Vod i Alling Å, blev han dragen op af Vandet; den ene Arm med hans Stok stak i Vejret; i Lommerne fandtes en tom Brændeviinsflaske og et pund opløst Puddersukker.

Kristen Knap forblev i Virring i $20\frac{1}{4}$ År, indtil sin Død. Han var mere Jæger end Skolemester. Mangen en Nat tilbragte han i Engene for at skyde Vildt, lige til Skoletidens Begyndelse. Engang da han sad således ude i Råballe Enge, blev han af sin Jagtfælle Ustrup (da Ejer af Råballegård) antagen for en Råbuk og fik ved den Lejlighed en Kugle i Skulderen; han beholdt den i sig til sin Død (1850).«

Virring skole, bygget 1859. Desværre ved vi ikke hvordan dens forgænger så ud.

Diletankomedie i Aarslev forsamlingshus

100-årige forsamlingshuse

Inden for de sidste par år er to forsamlingshuse på vor egn fyldt 100 år, og flere vil snart følge efter. De to, der har passeret den runde fødselsdag, er Årslev fra 1887 og Øster Alling fra 1888. Begge steder blev begivenheden behøring fejret, og naturligvis blev der set tilbage på det forløbne århundrede.

Det er ikke alt det gamle materiale, der er bevaret, men dog nok til at man kan danne sig et indtryk. Rigtig spændende er det, hvor selve forhandlingsprotokollen findes, og hvor der er regnskab. Der er heldigvis nogen, der har taget sig tiden til at dykke ned i de to gamle forsamlingshuses arkivalier. I Årslev har Helge Sørensen været igennem det bevarede kildemateriale og derved leveret stof til et lille skrift, der blev trykt til jubilæet 13. juni 1987. I Øster Alling har Jørgen Michaelsen gennemgået de gamle protokoller og der fundet stof til sin festtale ved jubilæet 26. november 1988.

Desværre tillader pladsen ikke, at vi her i i årsskriftet gengiver de to indlæg, men vi vil plukke lidt i dem og håber at få noget interessant frem. Og måske også forskelle mellem de to steder.

I Årslev mangler både protokol og regnskab frem til 1911, så det er spredt, hvad man ved fra den ældste tid. Dog kendes begyndelsen, der - som næsten overalt - har haft sammenhæng med, at man savnede et sted at holde møder og fester, høre foredrag, spille komedie og gøre gymnastik. Siden kom hertil private fester. 17. januar 1887 udbydes arbejdet med at bygge Årslev forsamlingshus i licitation, og 12. eller 19. juni samme år kunne man holde indvielse. Desværre vides det ikke, hvad byggeriet kostede. Den næste oplysning er, at skolens gymnastikundervisning kommer til at foregå i huset formedelst 10 kr. om året fra 1888. Priserne var jo anderledes end nu. Man kunne f.eks. i 1912 holde 25-års jubilæum for 12,94 kr.!

Da vi når op til den første bevarede protokols begyndelse i 1911, får vi fornemmelse af, hvor stor aktiviteten har været. Et enkelt år - det er kort efter første verdenskrig - har huset således været udlejet hele 53 gange, heraf 12 gange til ungdomsforeningen og 13 til missionsmøder. Det offentlige optræder imidlertid også som lejer, idet salen 5 gange bruges til uddeling af ernæringskort.

Et lille mellemspil med tyske flygtninge i 1945 har Årslev forsamlingshus oplevet som så mange andre, men efter krigen gik det videre som før. I 1960'erne er der

blevet for meget, der drager interessen væk fra de gamle aktiviteter, og der kommer en krise. I Årslev kom man igennem den, og med nye vedtægter og forbedringer af huset tages der for alvor fat igen i 1974. Og nu omkring 100-året er der rigtig gang i det gamle hus igen. Nye aktiviteter er kommet til, men også mange af de gamle er der liv i.

I Øster Alling er man i den heldige situation, at protokollerne er bevaret for hele perioden. Det er blevet til 3 bd., og de fortæller meget. Her får vi f.eks. at vide, at der skal bruges 1600 kr. til byggeriet i sommeren 1888. De fleste aktiviteter er de samme, som vi har set i Årslev. Men der er alligevel en anden atmosfære. Man aner, at pastor Faber har spillet en væsentlig rolle. Der tales meget om spiritus, som i perioder helt forbydes, i andre holdes på lavest mulige niveau uden egentligt forbud. Pastor Faber stod også bag missionshuset i Øster Alling. Den aktive Indre Mission modsvares af et grundtvigsk arbejde.

Da vi her kender regnskaberne helt fra begyndelsen, kan vi se, at der blev underskud de to første år, det tredje overskud. De tre beløb kan ikke imponere idag, henholdsvis 6 øre, 17 kr. 8 øre og 40 øre. Det var nogle meget større kroner, man havde dengang.

I Øster Alling bygges der nyt forsamlingshus i 1927, og det havde været drøftet i nogen tid, viser de gamle bøger. Fra dem kender vi dermed en del af de håndværkere, der arbejdede på egnen. Her, som overalt hvor forsamlingshusprotokoller er bevaret, får man et godt indblik i, hvilke foreninger der findes, da de holder deres møder i forsamlingshuset.

Af Michaelsens festtale kan vi ikke se, om der også her kom en kritisk periode omkring 1960. Han valgte nemlig at slutte i 1950.

Årets gang 1988

AF EJVIND RYGAARD

Årets højdepunkt, vores aftenudflugt, blev en vellykket tur med to fyldte busser og et dejligt vejr. Vi besøgte den anden side af fjorden, og ved Støvringgård blev vi modtaget af lærer Peder Østergaard, Mellerup, som nu overtog ledelsen af turen.

I »Kostalden« blev vi modtaget af fru Poulsen, som venligst viste os sin udstilling af meget fine kurvemøbler. Mange kunne her få en gaveide eller finde møbler til egen udestue. Vi var desuden en tur rundt i den smukke park.

I Mellerup er der tre skoler og to kirker, og så er der jo færgen »Ragna«, som holder forbindelsen til Voer ved lige.

I Tvede så vi Nørhald Egnarkiv. Her har Peder Østergaard gjort et stort stykke arbejde. Der var meget at se, og de havde nogle dejlige lokaler i kælderen, som vi ikke kunne undgå at blive lidt misundelige over.

I kirken på bakketoppen, hvor det i stormvejr kan være lidt barskt, fortalte Peder Østergaard om kirkens historie på en levende og interessant måde. Vi sluttede i Ommersysselhallen i Øster Tørslev ved et veldækket kaffebord.

Vi havde jo i sommer arrangeret en ekstra heldagstur. Vi havde Kristian Hansen, Kjellerup til at vise os rundt på Blicher's egn.

Vi begyndte i Thorning kirke og gik derfra over på Blichermuseet. Næste stop var Karup flyveplads, som vi så en stor del af, bl.a. var vi inde i nogle af værkstederne.

Vi sluttede af på Kølvrå flygtningekirkegård. Det var heldigvis ideelt udflugtsvejr, så ved hjemkomsten ved 19⁰⁰-tiden var alle nok lidt trætte, men veltilfredse.

I oktober havde vi i Hørning forsamlingshus møde med forhenværende biskop Høirup, Århus. Han holdt foredrag og viste lysbilleder af en udsøgt del af det kunstneriske og smukke i nogle af stiftets 400 kirker.

På Auning skole havde vi en aften i november med lysbilledforedrag om digerne i Ø. og V. Alling. En spændende skildring fortalt af J. Michaelsen, Ø. Alling, som har sit kirkesogns historie som speciale.

Samme aften så og hørte vi om Hørning plankens tilblivelse fortalt af Tage Thåsti, som har lavet en kopi af planken til Hørning kirke. Det var en aften, som havde fortjent større tilslutning.

Vi sluttede af den 24. januar 1989 med i samarbejde med Årslev forsamlingshus at arrangere en Årslev-aften med uddrag fundet i kirkens synsprotokol, blændende fortalt af Helga Sørensen, og ligeså spændende om byens historie fortalt af søsteren Else Lund. Her var til deres fortjeneste absolut fuldt hus.

Vi vil til slut gerne takke Sønderhald kommune og Sparekassen Kronjylland for deres goodwill i årets løb.

Husk at vi nu har åbningsdag om mandagen fra kl. 15⁰⁰ til 17⁰⁰ og fra kl. 19⁰⁰ til 21⁰⁰.

Arkivets adresse og åbningstid:

Den gamle inspektørbolig, Sdr. Fælledvej 2, 8963 Auning -
hver mandag kl. 15-17 og 19-21. Lukket i skoleferier.

Indgang til arkivet. Se pilen.